די משוגענע

(ערצעהלונג)

פון פ. בימקא

דאס איז געווען א הויכע, א מאגערע פרוי, מיט אן אפגעצעהרט פנים; אויף איהר קערפער האבען ארומגעהאנגען די קליידער, — צעריסענע, און אין די גרעסטע שנייען האט מען איהר געזעהן געהן בארוויס, מיט רויטע געשוואלענע פיס.

מיט א קינד האט מען זיך פון איהר געהיטען; אז א קינד איז איהר געקומען אויף די אויגען, האבען זיי איהר אויפגעבליצט אין די לעכער, און א בריל געטאן מיט'ן האלז; א בריל, וואס איז געווען מעהר ענליך צו א שלוקערץ; פרויען האבען שוין געוואוסט פון דעם שלוקערץ, און אז זיי האבען איהם דערהערט, האבען זיי זיך גלייך גענומען ארומקוקען פאר די קינדער זייערע, און צו רופען:

— קומט אהער.

— קומט אהער. קינדער.

דערוואקסענע קינדער האבען איהר גוט געקענט, און פלעגען שוין אליין וויסען צו אנטלויפען פאר איהר; אנטלויפענדיג פלעגען זיי זיך רייצען מיט איהר און נאכשרייען:

— די משוגענע מירל איז דא.

— משוגענע מירל.

— משוגענע מירל.

און די הויכע אפגעצעהרטע פרוי מיט די אפגעריסענע קליידער אויפ'ן לייב, בלייבט שטעהן, שטרעקט צו זיי אויס מוטערליך די הענט; די טריבע אויגען נעמען זיך פייכטליך קערען, אזוי ווי ס'וואלט איהר שטארק באריהרט, און גיט נאכדעם א שלוכץ ארויס מיט א יומערליך געוויין:

— קינדער מיינע.

די קינדער טרעטען פאר איהר אפ אויף די שפיץ פינגער, זיך אננעהמענדיג ביי די הענטלאך, און שעפטשען שטיל ווי קליינע דערשראקענע העזלעך:

— זי וויינט, די משוגענע מירל.

— זי וויינט.

די פרוי שטעהט נאך אזוי, ביז איהר פנים נעמט זיך אויס, די הענט פאלען אפ, און טראגט זיך אוועק ערגעץ אויף א קליין שמאל זייטיג געסעל; פארקריכט הינטער אן אלט איינגעפאלען פארלאזט הויז, וואו ס'וואוינט ניט קיינער, און איז זיכער, — ס'וועט איהר קיינער ניט אראפטרייבען; זעצט זיך אוועק אויף א שטיין, א שטיק אפגעבראכענע שוועל וואס איז פארטראגען געווארען אהער, — און זי דרעהט זיך איין, באהאלט אריין דעם קאפ אין איהר איינגעפאלענעם בוזים, א פארפאלענע.

געהט עמיץ פארביי און באריהרט איהר לייכט מיט'ן שפיץ פוס, — אזוי גיט זיך איהר קערפער א וויג ווי א הויל קיפקעלע שמאטעס, אויפ'ן ווינט; נאך א ריהר, און דאס קיפקעלע דערהייבט זיך, דער מאגערער אפגעצעהרטער קערפער קומט־אויף, ציהט זיך אויס, ס'מויל צענעהמט זיך אין צוויינען, און אזוי ווי זי וואלט נאך עפעס געדענקט אין די קינדער, — קרימט זי זיך, וויינענדיג:

— וואו זענען מיינע קינדער?

— וואו זענען די קינדער מיינע?

מיט יאהרען צוריק האט די דאזיגע פרוי געבליהט; א צארטער שמייכעל האט זיך באוויזען אויף איהר בלייכען פנים, ביי יעדען ווייכען אנבליק פון עמיצען; נאר צוליעב די קליינע עופהלעך איהרע, וואס זי האט פון איהרע געדערים אויסגעשפיגען, און זיי אליין דעם טויט געמאכט, — האט זיך ערגעץ א א שטיקעל אין קאפ ביי איהר אפגעריסען, און גענומען פאלען אונטער זיך, זיך פארלירען, אויסהויכען.

א הייסע מאמע, איז איהר איטליכעס קינד טיעף געווען איינגעבאקען; און מיט דעם טויט פון יעדען פריהערדיגען קינדעלע, — איז דאס שפעטערדיגע ממילא נאכמעהר געווען אפגעהיטען, נאכמעהר ציטעריג; זיך געהיט מיט אן איבעריגען לעפעל וואסער, יעדען טריט בארעכענט, אז ס'זאל דעם פיצעלע קינד ניט פארשאטען, און זיי זענען טאקע אלע ביי איהר געזונטע געווען, אויסגעפילטע ווי די קליסקעלאך; און וואלטען זיך אודאי געווען אויסגעוואקסען גרויס, שעהן און ליכטיג, ווען דער פינסטערער כח איהרער זאל זיי ניט געזונטערהייט דערשטיקען, זייער יונג לעבען אפשניידען.

א גאנצען געהענדיגען טאג זיך אפשפילען דערמיט, אפפרייען, מאכען מייזעלאך, הייזעלאך, קעצעלאך, פלעצעלאך, און פארקלינגען די שטוב מיט די געלעכטערען; נאר אז ס'איז געקומען אויף דער נאכט, און געברויכט דאס צו לאזען מיט'ן וויגעלע, אזוי האט שוין די פארשאלטענע שעה אויף איהר אנגעברענגט אזא אימה.

— זי זאל עס אריינעהמען צו זיך אין בעט, און דערנסטמאל פלעגט אויף איהר אנפאלען אזא הארטער שלאף, אז זי האט ניט אנגעהויבען צו שפירען ווי דאס קינד קוילערט זיך איהר ארונטער אונטער'ן אייגענעם לייב; און וואס מעהר דעם קינד'ס געוויין און כארכלען האט איהר געגראבעלט און דורכגעשטאכען די אויערען, מעהר האט זי אזוי ווי אין חלום, ווען ס'רוקט זיך אן אן אומגליק, — געהאט געבונדענע הענט, זיך ניט געקענט אפוועהרען; און אזוי האט זי פיהלענדיג דאס מ'שטיקט איהר ס'קינד, — אלץ געמיינט און געווען איינגעגלייבט: ס'איז דורך עמיצען אנדערש, און ערשט געוואכט דאס צוצונעהמען צו זיך, ניט ווייסענדיג, אז דערמיט לייגט זי זיך נאכמעהר אויף דעם ארויף, און ס'פיצעלע ווערט מיט אלעם צוגעלייגט פון איהר שווערען קערפער; ביז זי פלעגט זיך אויפכאפען, נאכאלעמען.

זענען צו איהר צוגעפאלען ווייבער, צוערשט פון די זעלביגע גאס, נאכדעם פון די ארומיגע, און נאכדעם, — פון ארום און ארום וואו ס'קויל האט זיך צעטראגען, און דאס געוויין איהרס צעשפרייט, אריינגעשניטען.

— א פרוי — דער מאן טוט פון איהר אוועק אויף ביינאכט אין דארף, אויף א יריד, — שפרינגט פון איהר ארוים א קליפה, וואס מאכט איהר דעם טויט ביי א לעבעדיג קינד?

און אויף איהר אנגעשריגען:

— זי זאל זעהן וועמען אריינצונעהמען אין שטוב אויף ביינאכט, אז זי בלייבט אליין.

אדער:

— ארויסגעבען ס'קינד ערגיץ אנדערש־וואו, ס'זאל ניט ברויכען זיין און איינשטעהן מיט איהר אין שטוב אליין, אויף ביינאכט.

נאר אזוי ווי ס'האט זיך איהר, ווי ביי איינעם נאך א בייזען און א שלעכטען חלום, — ניט אלץ אויפגעהערט צו בלאנקען אין קאפ:

— ס'זאל זיך עמיץ, א פרעמדער, האבען אריינגעריסען צו איהר אין הויז, ווייל מ'קען איהר ניט פארגינען וואס זי האט אזוינע שעהנע קינדער, — און עס דער'הרג'עט.

די אלע ווייבער אוועקגעשטויסען פון זיך; אויף זיי געקוקט ביסטרע ווי אויף שונאים; און ניט זי האט עמיצען געוואלט אריינעהמען אין שטוב אריין, ווען דער מאן האט ארויסגעשטעקט א פוס, נאר פאר'ן שלאפען געהן נאך גוט די טיר פארהאקט; דעם שיבער אויף די קאפע פון אויוען פאריקט, א ספר אויף יעדען פענסטער אוועקגעלייגט; אין הייליגע שטיקער פארמעט דאס ארומגעוויקעלט, און אין א ספר־תורה מענטעלע אנגעטאן.

דאס געסעל מענשען האט איהר אבער געהיט, און מיט אפענע אויערען געשלאפען; אזוי גיך ווי ס'האט זיך נאר געלאזט הערען א שטיקעל געוויין, א שפאר־געטאן א קרעכץ אין דער לופט, — האבען זיך שוין אלע אונטערגעהויבען ווי מ'וואלט דערשפירט א פייער, — און די קעפ ארויסגעשטעקט:

וואו מ'וויינט?

— פון וואנעט דאס „נענטשען" האט זיך דערנומען?

און דאס מאל: מ'האט געוואוסט דאס זי איז נאך געבליבען מיט איין שטיקעל קינד, וועלכעס האט זיך גענומען קארטשען אין ספאזמען, בשעת די מוטער האט עס מיט איהר שווערען גוף צעגלייגט, און ניט געקענט דערוועקען פון דעם טויטען שלאף, וואס ס'איז אויף איהר ראן אנגעפאלען, — האט זיך ס'גאנצע געסעל געשטעלט אויף די פיס; און מען איז באפאלען דאס הויז, וויסענדיג: זי דערשטיקט איצט ס'קינד, — האט מען ניט געקוקט וואס די טירען און פענסטער זענען געווען פארמאכט, פארהאמערט און גוט באווארענט, און גענומען ברעכען, זיך איינברעכען, ווי אזוי ס'זאל ניט זיין; מיט אייזענס, מיט דרענגער, — אויסגעזעצט די לאדענס, און אריינקומענדיג אין שטוב, — האט נאך דער טויטער שלאף געהאט אויסגעשפרייט זיינע פיליגעל איבער איהר; זי איז געשלאפען שטיל, ניט געהערט דעם קינד'ס וויינען, און ניט ווי מ'צעטראגט דאס הויז אויף שטיקער; ערשט אז זי האט דערשפירט פרעמדע מענשען ביי זיך אין שטוב, האט זי זיך א כאפ געטאן צום קינד, אזוי ווי געוואלט דאס אפהיטען פאר זייערע הענט, — און דערזעהן אז עס איז טויט, האבען איהרע אויגען העל־אויפגעבליצט מיט גרינע קאלירען ווי ביי א ווילדע קאץ, און זיך גענומען רייסען אויפ'ן קויל, פליקען זיך:

— זי וועט ניט קיינעם צולאזען צום קינד, זיי זענען געקומען עס דעם טויט מאכען; וועט ניט קיינעם צולאזען...

דאס בינטעל קינדערלאך, צוריק־געהענדיג פון חדר, האט זיך אפגעשטעלט פונדערווייטענס, צו ווארפען שטיינער, ווי געוואלט איהר אוועקטרייבען פונ'ם הויז. ביי וועלכען זיי האבען איהר נאך אינדערפריה געלאזט זיצען, דאס אפצוהיטען; און צוגעשריגען:

— די משוגענע מירל זיצט נאך אלץ אזוי, און וויל גארניט דערפון אפטרעטען.

— די משוגענע מירל.

— און די דארע אפגעצעהרטע פרוי הייבט זיך אויף, שטרעקט אויס די הענט, פארקרימט ס'פנים וואס איז בלויז געוויין, און טוט א שלוקערץ אויפ'ן הויכען קול:

— קינדערלאך מיינע, וואס דערוויטערט איהר זיך פון דער מאמע אייערע? כ'וועלדאך אייך קיין שום שלעכטס ניט טאן, קינדערלאך.

און די קינדער טרעטען אפ, ווי זיי וואלטען זיך געשראקען, — זי זאל זיי ניט צונעהמען צו זיך, און פאר גרויס ליעבשאפט זיי צודריקען און ארום־האלזען צום טויט.

אויף די פעלדער פון דזשארזשטאון

(אידישע פארם־שול)

פון יוסף דאנילאק

דריי באשעפענישען

א גאנצען זומער כמעט האט זיך דאס זעלבע איבער־געחזר'ט.

האבען די קהלע פארנאכטען אויפגעיערט איבער די בערגיגע פעלדער און לאנקעס־פלאכען, האט א ציטערדיגע שקיעה, ווי מיט געזילבערטע דינע סטרונעס, זיך צעצימבעלט איבער שפיץ פון דער גרויסער פארם־מויער, און אויף בערג ארום, איבער וועלכע ס'האבען זיך, ווי אין א חלום, באוועגט העלע באגילדעטע פלעקען פון שאף, — אין יעדען פארנאכט אזעלכען, האט זיך יונגווארג פון טאג'ס הייסען שטויב אפגעוואשען און זיך מכין געווען צו געהן אין גאסט צום דאבייאיגען שטעדטעל דזשארדזשטאון, און געניסען פון דער פריינטשאפט פון דער הארציגער פרוי סעקס.

דארט, אין הויז פון מיסטער סעקס, האט היימישע פריינטשאפט אויף שוועל געהויערט און איז נאר ערשטער טריט איבער שוועל געשטעלט געווארען, האבען צוויי ווארים־פריינטלאכע אויגען, ווי צוויי שבתליכט, אייך אנטקעגענגעשמייכעלט...

פלעגט טאקע, אין יעדען טאג כמעט, שנעל ארונטערווארפען די בגדים, וואס אנגעזאפט מיט זון און שטויב פון אלע פארם־ווינקעלאך, לאזען אונטער'ן קאלטען וואסער די אנגעגליטע קופערנע מוסקולען און פנים'ער, און מ'פלעגט אויפלייכטען פונקט ווי בלוי־פארנאכטיגער הימעל מיט ערשטען שטערן אויפ'ן האלז... און געגאנגען זענען אלע, אלע יונגע מיטגלידער פון דער גרויסער פארם־שול־משפחה. די בהמות און פערד האט מען געלאזען איבער די ווייטע גראז־בערג אין ווייסען נעבעל; די פעלדער — יערנדיג אונטער זומער־פארנאכטיגען אטעם; דאס גרויסע הויז — קילען זיך אין נאכט־שווארצקייט, און זינגענדיג, האט מען זיך געטראגען איבער'ן לאנגען, בערגיג־געדרעטען וועג וואס פיהרט צו דזשארדזשטאון.

בלויז איין קליין באשעפעניש, א פירפיסיגגס, פלעגט שטענדיג באגלייטען דער יונגער חברה.

א קליין קעצעלע.

א גאנצען טאג האט זיך דאס פאר דער טיר געשפילט, מיט אויערעלאך די זון־שטראהלען געווארפען, און אז חברה יונגווארג איז פארנאכט, פון טאל און בארג — פון אלע זייטען פעלדער, אנגעקומען, האט דאס שוין, פון אומרוהיגקייט, דעם רוקען געטורעמט און מיט הכנעה טריטעלאך נאכגעפאלגט ווי די פוצען זיך אין געסט צו געהן... און אז מ'האט שפעטער דאס אייזערנע טירעל פון דראטענעם „פענס" פארקלאפט און אויפ'ן וועג ארויס — האט שוין ס'קעצעלע אין דער זייט פון וועג, צווישען דער פארוואקסענער גרינקייט געווארט, און פון קיינעם אומבאמערקט — נאכגעלאפען כמעט ביז צו דער שוועל פון מיסטער סעקס הויז.

און ניט געטראכט האט קיינער פון דעם, און ניט געוואוסט האט קיינער פון דעם. דאס קליינע שווארצווייסע באשעפעניש פלעגט ערגעץ איבער'ן שטילען, האלב־פארשלאפענעם שטעדטעלע זיך טאיען, הינטער שטיינער־פארקענס און בלומען־גערטלאך זיך שלייכען און צו בלינדער נאכטס ווארימקייט זיך טוליען...

און ווארטען פלעגט עס ביז חברה איז שוין געווען אנגעזעטיגט און אנגעווארימט מיט היימישער געליטזעליגקייט, און האבען זיך אומגעקעהרט אהיים.

ערשט ניט ווייט פון פארם־שול, ווען מ'איז געגאנגען בארג ארויף אין דעם געדיכטען ווילדען וועלדעל, האט זיך דאס ווייס־געפלעקטע קערפערל באוויזען — און געמיינט האט יונגווארג, אז ס'קעצעלע איז זיי ארויסגעקומען אנטקעגען...

האט אבער איינמאל פאסירט; אין שפעטען הערבסט איז עס געווען, ווען שניידיגער ווינט האט די בלעטער פון די ביימער ארונטערגעיאגט, די ביימלאך און געוויקסען, פון ביידע זייטען פון וועג, זענען שיטער און ווי פארצעהרט געווארען, אט אין אזא אוונט, ווען הימעל האט זיך, צווישען נאקעטע צווייגען, בלוי־זייטיג צעגלאצט און אויף פראסט אנגעזאגט — האט דער שווארצער בני באמערקט דאס ווייס־געפלעקטע באשעפעניש צווישען די שיטערע אויסגעמאגערטע געוויקסען אויף דער זייט פון וועג.

— ס'קעצעלע לויפט מיט! — האט ער אויסגעשריגען.

חברה זענען א ווילע געבליבען שטעהן און גענומען זיך איינקוקען. אויך דאס קעצעלע איז געבליבען שטעהן און, צום ערשטען מאל אפשר, זיך אומהיימלאך צעמיאקעט.

— מיא־או... לאזט מיך מיטגעהן... ס'איז מיר אזוי אומעטיג אהן אייך...

האבען חברה דעם „מיאו" ניט פארשטאנען און באשלאסען: מ'קאן דאס ניט לאזען מיטלויפען — ווער ווייס, וואו עס וועט ערגעץ פארפאלען ווערען. זאל מען עס בעסער גלייך צוריקשיקען...

און באלד האבען א פאר פלינקע יונגען אריבערגעשפרונגען דעם ברייטען גרובען וואס צווישען דעם וועג און זייטיגע פארוואקסענע ווילדקייט, און גענומען אויף דעם הילכען: געה צוריק! געה צוריק!...

ס'ווייס־געפלעקטע באשעפעניש האט זיך לאנגזאם אנגעהויבען אומצוקעהרען אין דער ריכטונג צו דער פארם, און חברה זענען צופרידענע אוועק אין שטעדטעל אריין... — — — —

אויף מארגענס, האט מען אבער באמערקט, אז ס'קעצעלע פעהלט. יעדען איינעם האט עפעס אן אומרוהע גענומען נאגען: ווער ווייסט? אפשר האט עס אין נעכטיגער פראסטיגער נאכט פארבלאנדזשעט און אומגעקומען אין דעם ווילד־פארוואקסענער טאל פון וועלכען מען הערט, גאנץ אפט אין די ווינטער־נעכט, דאס אימה'דיגע וואיען ווי פון וועלף?...

האט מען אנגעהויבען נאכצוזוכען און נאכצופרעגען אין די צעווארפענע פארמס ארום, און — מ'האט דאס טאקע געבראכט צוריק פון ערגיץ א ווייטען פארמער...

אבער באלד אין זעלבען טאג איז דאס קעצעלע צוריק אנטלאפען; אנטלאפען, און — ווי אין וואסער אריין!

איצט האט שוין יעדער איינער אנגעהויבען צו פארשטעהן.

— ניט אנדערש, ווי באלידיגט...

א שטומע באשעפעניש — און זיך אזוי שטארק צו באלידיגען!...

מ'האט עס שוין מעהר ניט געפרואווט זוכען. אבער, ביי יעדען האט עפעס, שטומערהייט, א חרטה געפיהל גענאגט. א געפיהל, וואס מ'האט זיך געשעהמט איינער פאר'ן צווייטען צו ענטפלעקען...

„פרינץ"!

אזוי האט דער קליינער חנא'לע געוואלט עס זאל הייסען. און אנגעטאן האט ער דעם אויפ'ן האלז א לעדערנעם האלזבענדעל מיט מעשענע גלעקעלאך, כדי ס'זאל זיך חלילה ניט פארבייטען צווישען די איבעריגע זעקס קליינע שוועסטער און ברידער־הינטעלאך, וועלכע די מוטער־הונט דזשעוו האט מיט א וואך צוריק געבוירען.

און אפגעהיט האט ער חנא'לע, דאס, אז חברה זאלען דאס ניט דערטרינקען צוזאמען מיט די איבעריגע זעקס...

— ס'איז אזא שעהנס... ס'איז א רחמנות... איך וועל אכטונג געבען אויף דעם... — פלעגט ער זיך בסדר בעטען ביי די גרעסערע חברים.

און ער האט אויסגעפיהרט! פרינץ איז געבליבען לעבען!... ווען מ'האט ארונטערגעלאזט אין פריהלינג־צעשוימטען, אומרוהיגען טייכעל דעם זאק מיט די זעקס קליינע פישטשענדיגע באשעפענישען און די כוואליעס האבען עס מיט צעכוואליעטען יובל אויפגעכאפט און אוועקגעטראגען — האט פרינץ, איינער אליין, גענאגט די מילך פון דער מוטער־דזשעוו'ס ברוסט...

און אזוי האט ער זיך מיט יעדען טאג צעוואקסען, שעהנער און העכער געווארען — און אמת'ער גאלד־האריגער וואלפישער פרינץ!

דריי מאל האט ער געמוזט זיין האלזבאנד בייטען אויף א גרעסערן, און דריי מאל פלינקער ווי זיין מאמע האט ער אין יעדען באגינען און פארנאכט, זיך געלאזט איבער די ווייטע בערג, כדי צו ברענגען די בהמות צום מעלקען.

און דריי מאל ליכטיגער ווי דער מארגענשטערן האבען אויפגעלויכטען, פון פרייד, די אויגען ביי חנא'לען.

האט אבער איינמאל א געוועהנליכע זאך פאסירט: חנא'לע האט געוואלט באווייזען פאר די דזשארזשטאונער שקצים וואס פאר א פרינץ ער פארמאגט, און ער האט זיך מיט איהם אהין דורגעשפאצירט. האבען די אויגען ביי די דזשארדזשאונער איינגלאך אויפגעפלאמט פון קנאה און האבען פאר פרינצ'ן גענומען אנבאטען געלט...

דא האט שוין דער ארעמער חנא'לע ניט געקאנט ביישטעהן דעם נסיון, און האט פארקויפט פרינצ'ן.

זענען אדורך עטלאכע וואכען פון שטומער בענקשאפט צו פרינצ'ן. פון חנא'לעס פנים האט זיך ווי א ליכטיגע פרייד פארלאשען — און ווער פון דער חברה עס פלעגט געהן צום שטעדטעל, פלעגט דערנאך, צוריקקומענדיג, דערצעהלען, ווי שעהן, פרינציש־שעהן פרינץ איז אויסגעוואקסען, און אז ווען ער דערזעהט וועמען פון דער פארם־שול, שפרינגט ער ארויף צו יענעם אויף די אקסלען און נעהמט מיט הייסען קאכענדיגען אטעם כוואליען א שטומע ליעבשאפט גלייך יענעם אויפ'ן פנים ארויף...

און נאך האט מען דערצעהלט, אז דער נייער באלעבאס פיהרט פרינצ'ן בסדר אויף א לעדערנעם רימען, כדי פרינץ זאל, מסתמא, ניט אנטלויפען צוריק צו דער פארם... — — — —

האט זיך איינמאל געטראפען: צוויי אידישע פעדלערס האבען אין קליינעם שטעדטעלע דזשארדזשטאון פארבלאנדזשעט; צוויי אידישע פעדלערס וואס שלעפען זיך איבער צעווארפענע צופעליגע וועגען און זוכען מיט אויגען ערגעץ א לייכטען פדיון, כדי אויפצוהאלטען זייערע מאגערע גרינגע טעג — האבען זיי ביידע געוואגלט איבער די שטילע געסלאך און מיט ביטערניש געשמועסט מכח זייער פרנסה... ערשט פלוצלונג — א ריזיגער וואלפישער הונט שפרינגט ארויס פון דער זייט גאס און לאזט זיך גלייך צו זיי... און נאך איידער ביידע פעדלערס באוויזען צו אנטלויפען, וואוינט שוין דער הונט אויף די אקסלען פון איינעם פון זיי, און מיט זיין אפענעם מויל פון וועלכען ס'שלאגט מיט פייכט־קאכענדיגען אטעם, וויל ער צום פעדלער'ס פנים דערגרייכען... — — — — —

אויף די איבערגעשראקענע געשרייען פון די אידישע פעדלערס זענען ארויס די שכנים ארום און... די צוויי אידען זענען „געראטעוועט" געווארען.

דער הונט, פארשטעהט זיך, איז געווען ניט קיין אנדערער ווי — פרינץ. ער האט אבער א גרויסען טעות געמאכט: ער האט געהערט צוויי אידען ריידען אידיש האט ער זיי פאר אידישע פארם־שילער אנגענומען, און האט זיי זיין ליעבשאפט געוואלט אויסדריקען, און זיין בענקשאפט צו דער פארם ארויסווייזען...

פעדלערס, האבען אבער דאס ניט פארשטאנען...

באב, דער עלטסטער פערד אויף דער פארם.

זאגען פלעגט מען, אז ר'איז דא, אויף דער אידישער פארם, געבוירען און אויפגעהאדעוועט געווארען. די ערד האט איהם דא, צוערשט, מיט מילדקייט געפיטערט, זיין יונגע פרייד געלאזט איבער זיך צעהילכען, און שפעטער, ווען ער איז אויסגעוואקסען — האט זי איהם צו זיך פארשקלאפט... און שוין באלד צעהן יאהר, ווי ער רייסט אויף דער ערד'ס בויך פאר פריהלינגס באהעפטונג און זאמעלט צונויף איהרע פרוכטען אין הערבסט צייט...

צעהנדליגער אידישע יונגעלייט, פון אלע פינסטערע ווינקעלאך פון ליכטיגען אייראפא, וואס זענען געקומען אהער כדי מיט ערד היימיש צו ווערען, און וועלכע זענען דערנאך פונאנדערגעשפרייט געווארען אויף ווייטע פארמס ערגעץ אין נארד

(פארזעצונג אויף פיידזש 6)

דער „ארט" ביי דער ארבייט אין מזרח אייראפא

אידישע קאלאניסטען אין בעסאראביע וועלען עקספארטירען עופות

פון די באריכטען, וואס די אגראנאמען פון „ארט" אין בעסאראביע האבען איצט צוגעשטעלט איז צו זעהן, אז די גערעטעניש איז אומעדום אויסגעפאלען באדייטענד נידעריגער ווי פאר־יאהרען. גאר באזונדערס האט אנטוישט די גערעטעניש פון קוקורוזע, רויזען און קארטאפעל. אויך די טאבאק־גערעטעניש איז הייניגס מאל אויך נידעריגער ווי פאר־א־יאהרען.

די איינציגע, וואס האבען דאס יאהר פארהעלטניסמעסיג גוט אפגעשניטען, זענען די וויינגערטנער. די גערעטעניש פון היי־יאר שטייגט איבער די פאר־א יאריגע, און אויך די פרייזען האבען זיך עטוואס געבעסערט.

די אגראנאמען פון „ארט" זענען איצט ענערגיש באשעפטיגט מיט דער פראגע וועגען איבערבויען די ווירטשאפט פון די אידישע קאלאניסטען פון „ארט"־ראיאן אין בעסאראביע אזוי, אז זי זאל ארויס פון דער אפהענגיגקייט פון דער קאניונקטור אויף דעם תבואה־מארק און אז די עקזיסטענץ פונ'ם אידישען קאלאניסט זאל ווערען זיכערער. דער הויפט־אגראנאם פון בעסאראבער „ארט" איז ארויסגעפארען אין די קאלאניעס, כדי צו רעאליזירען א נייעם פלאן פון אנטוויקלען דארט עופות־צוכט אין מאסען־מאסשטאב. די אויסזיכטען אויף עקספארט קיין אויסלאנד זענען ביים איצטיגען מאמענט זעהר גוטע. כמעט אלע קאלאניסטען פון „ארט"־ראיאן זענען פאראייניגט אין די לאנדווירטשאפטליכע „ארט"־קאאפעראטיוון און דאס וועט באדייטענד פארלייכטערען די ארגאניזירונג פון דעם נייעם ווירטשאפטס־צווייג. עס זענען פאראן אויסזיכטען צו פארבינדען די „ארט" קאאפעראטיוון מיט איינעם פון די וויכטיגסטע אויפקויפער פון געפליגעל־צוכט — מיט די קאנסום־קאאפעראטיוון אין דייטשלאנד.

נישט געקוקט אויף די שווערע באדינגונגען אין וועלכע עס קומט איצט אויס צו ארבייטען דעם אידישען קאלאניסט אין בעסאראביע, האבען די קאלאניסטען פון „ארט"־ראיאן הייניגס יאהר גענומען אין ארענדע נייע שטחים ערד און ארבייטען אויף ווייטער מיט'ן גרעסטען פלייס.

קומען פון די פראווינץ שטעדט אריינצוטרעטען אין די ווארשטאטען פון „ארט"

די „ארט" שולען און לערען־ווארשטאטען פון ווארשא, לאדז און פון די אנדערע גרעסערע שטעדט אין פוילען מעלדען וועגען וואקסענדיגען צופלוס פון תלמידים פון דער פוילישער פראווינץ. ניט האבענדיג אין דער אייגענער שטאדט קיין מעגליכקייט אויסצולערנען זיך א פאך, ציהט זיך די יוגענט אין די גרעסערע שטעדט, מיט דער האפנונג דארטען אויפגענומען צו ווערען אין די „ארט"־שולען אדער לערען־ווארשטאטען. עס זענען פארצייכענט געווארען א רייע פאלען, ווען עלטערען האבען פארקויפט זייער לעצטען קישען, כדי צו געבען זייערע קינדער אויף רייזע־הוצאות.

די דאזיגע נייע דערשיינונג שטעלט אוועק די שולען פון „ארט" אין זעהר א שווערער לאגע. די תלמידים פון דער פראווינץ קומען אין דער גרויסער שטאדט איינזאמע און אן שום מיטלען. אזוי אז די שולען מוזען זארגען פאר זייערע וואוינונגען און עסען. גאר באזונדערס איז שווער די לאגע פון די מיידלאך, ווייל זיי פאסען זיך שווערער צו צו די נייע באדינגונגען אין דער גרויסער שטאדט. דעם „ארט" פעהלט אויס מיטלען צו שטילען דעם הונגער פון דער יוגענט זיך אויסצולערנען א מלאכה.

„ארט" קאלאניעס אין אוקראינע אנטוויקלען זיך זעהר גוט

דער באפולמעכטיגטער פון דער צענטראל פארוואלטונג פון „ארט" פארבאנד פאר סאוויעט רוסלאנד, אגראנאם י. צעגעלניצקי, און דער פארטרעטער פון פארבאנד פאר אדעסער און פערוואמאיסקער קרייז, א. וויינשטיין, וואס האבען די לעצטע טעג געמאכט א נסיעה איבער די קאלאניעס פון „ארט" ראיאן אין אוקראינע, האבען געבראכט פון דארט א דערמונטערנדיגען גרוס. אומעטום האט מען געטראפען פלייסיגע ארבייט און א געזונטע שטימונג. אין פיעלע קאלאניעס נעהט אן אינטענסיווע בוי־ארבייט. מיט דער טעכנישער הילף און מיט די קרעדיטען פון „ארט" ווערען פארענדיגט א רייע נייע ווירטשאפטליכע געביידעס — שפייכלערס פאר תבואה, פיה־שטאלען א. א. וו.

אין אדעסער און אין פערוואמאיסקער ראיאן האט די צאל קאלאניסטישע פאמיליעס איבערגעשטיגען 3,000.

דער ווינטער־פארזיי איז אומעטום פארענדיגט געווארען צו דער ריכטיגער צייט. אין די קאלאניעס פון אדעסער און פערוואמאיסקער קרייז צוזאמען זענען פארזייט געווארען 23,123 דעסיאטין. א דאנק די באמיהונגען פון „ארט" אגראנאמען האט זיך אויך דאס מאל איינגעגעבען צו פארגרעסערען דעם פארזיי־שטח פון די טעכנישע קולטורען און עס זענען אנגענומען געווארען מיטלען, אז דאס פיה זאל האבען גענוג פוטער־גראזען. אין משך פון לעצטען האלבען יאהר זענען ווייטער ארויסגעגעבען געווארען פאר די קאלאניסטען גרעסערע קרעדיטען אויף איינקויפען פיה, שאף, אויף אנטוויקלען די עופות־צוכט און אויף בוי־ארבייט.

די פארטרעטער פון „ארט" פארבאנד האבען גענוי אויסגעפארשט אין די קאלאניעס די מעגליכקייטען פון ארגאניזירען ארבייט פאר די קאלאניסטען אין דער ווינטער־צייט. אין דער ערשטער רייע ווערט אוועקגעשטעלט די אויסארבייטונג פון היט און אנדערע גאלאנטעריי סחורות. דער רוי־שטאף —ראפי איז שוין אנגעקומען פון אויסלאנד און וועט פארטיילט ווערען צווישען די קאלאניעס. די ערשטע צייט וועלען ביי דער אויסארבייטונג זיין באשעפטיגט 200 קאלאניסטישע פרויען. עס ווערען געפלאנט פארשיידענע אונטערנעמונגען, וואו אויך די עלטערע לייט, באזונדערס די יוגענט, זאלען קאנען געפינען באשעפטיגונג.

INDISPOSED?

קאפוועהטאגען קומען תמיד אם מערסטענס אין די אומבאקוועמטע צייטען, אבער עס איז פאראן א זאך וואס וועט אימער ראטעווען פאר אייך דעם טאג. אויב איהר האט אספירין

קענט איהר גלייך פטור ווערען פון דעם. וואס שנעלער איהר נעהמט דאס, אלץ וועניגער צייט פארלירט איהר — אלץ וועניגער ליידט איר.

שאפען ברענגט אפט קאפ־וועהטאג, יעדע סארט מיעדקייט. אויגען־אנשטרענגונג, אדער גלאט „נערוועז". אפט איז עס דאס „מאנאטליכע". וואס עס זאל ניט זיין, דארפט איהר הילף, און איהר קריגט די הילף אז איהר נעהמט אספירין. נעהמט עס שטענדיג! עס וועט העלפען דעם וועהטאג צו יעדער צייט. אבער ווארום דארפט איהר ווארטען? אספירין טאבלעטס קענען אייך ניט שאדען, ווייל זיי האבען ניט אין זיך קיין שעדליכעס.

גערענקט דאס, ווען איהר ווילט פרט, בירען א מיטעל וואס קאסט מיט עטליכע סענט וועניגער.

BAYER ASPIRIN

טרייד מארק רעדזשיסטרירט

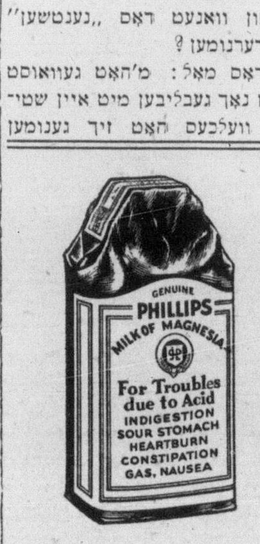

Too much ACID

פיעלע מענשען, צוויי שעה שפעטער ווי זיי האבען אפגעגעסען, ליידען און זיי רופען עס אן פון אומפארדייאונג. עס איז געוועהנליך פון צופיעל עסיד. פארבעסערט עס מיט אן אלקאלי. דער בעסטער וועג, דער שנעלסטער און אומשעדליכסטער איז פיליפס מילך פון מאגנעזיע. עס איז פאר פופציג יאר דער סטענדערד ביי דאקטוירים. איין לעפעל אין וואסער נייטראליזירט א גרויסען וואליום פון מאגען־עסידס. און גלייך, די סימפטאמען, אזעלכע ווי קאפ־ווייטאג, גאז, הארץ־ברענעניש א. א. וו. וועט אוועקגיין אין פינף מינוטען צייט.

איר וועט קיינמאל ניט באנוצען קיין אנדערע מעטאדען, ווען איר וועט וויסען פון דעם. און איר וועט קיינמאל ניט ליידען פון איבעריגען עסיד, ווען איר וועט אויספרובירען די דאזיגע לייכטע רפואה. ביטע, טוט עס — פאר אייערט וועגען — און טוט עס גלייך.

זייט זיכער צו קריגען די ריכטיגע, וואס ווערט פארגעשריבען פון דאקטוירים פאר העלפען א צושטאנד וואס קומט פון איבעריגע עסיד. עס איז שטענדיג אין א ליקוויד. עס קען ניט געמאכט ווערען אין טאבלעט־פארם. זוכט נאך פאר'ן נאמען פיליפס, און דאס ווארט "דזשענואיין", וואס קומט אין רויט.